

POROČILO O UPORABI PRISILNIH SREDSTEV IN NAPADIH NA POLICISTE V LETU 2010

UVOD

V Službi generalnega direktorja policije smo pripravili poročilo o uporabi prisilnih sredstev in napadih na policiste v letu 2010. Statistične podatke smo pridobili iz računalniške evidence dne 24. 1. 2011.

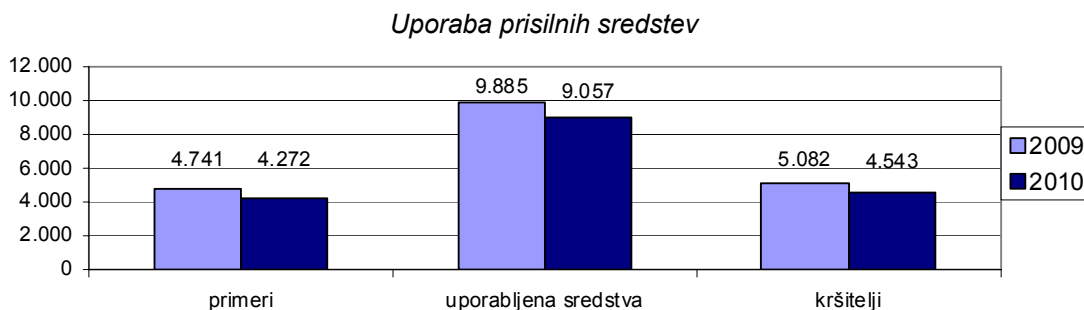
1 UPORABA PRISILNIH SREDSTEV

1.1 Obseg in vrste uporabljenih prisilnih sredstev

Leta 2010 so policisti v 4.272 (4.742) primerih zoper 4.543 (5.081) kršiteljev¹ uporabili 9.057 (9.885) različnih prisilnih sredstev.

Število uporabljenih prisilnih sredstev se je v primerjavi z letom prej zmanjšalo za 8,4 %, število primerov, ko so policisti uporabili prisilna sredstva, se je zmanjšalo za 9,9 %, število kršiteljev, zoper katere so policisti uporabili prisilna sredstva, pa se je zmanjšalo za 10,6 %.

Vodje enot so ocenili, da je bilo od skupnega števila 9.057 strokovno in zakonito uporabljenih 8.992 (9.847) prisilnih sredstev, 4 (1) strokovno, vendar nezakonito, 4 (2) nestrokovno in nezakonito ter 35 (19) nestrokovno, vendar zakonito, za 22 pa ocena uporabe na dan pridobitve statističnih podatkov še ni bila vnesena. Nezakonito in/ali nestrokovno so policisti uporabili 43 prisilnih sredstev. Delež zakonito in strokovno uporabljenih prisilnih sredstev znaša 99,3 %.



* Osebe, zoper katere so bila uporabljena prisilna sredstva.

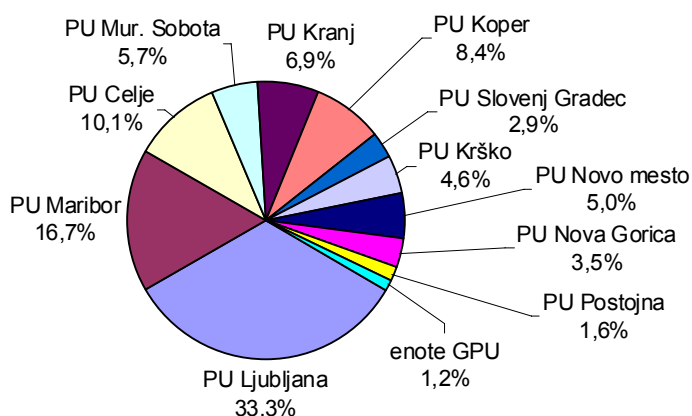
¹ Kršitelji so vse osebe v postopkih.

Uporaba posameznih vrst prisilnih sredstev in opozorilnega strela po enotah v letu 2010

	SV	PR	FS	PAL	PS	VC	KON	PMV	SP	PUV	SO	OS	Skupaj
PU Celje	327	4	575						5	1			912
PU Koper	308	21	423	8						3			763
PU Kranj	314	11	298	1					1			1	626
PU Krško	240	10	167	1									418
PU Ljubljana	1.481	61	1.451	21					2	4			3.020
PU Maribor	598	16	888	7					4	2			1.515
PU Mur. Sobota	231	22	260						1				514
PU Nova Gorica	140	2	171	2									315
PU Novo mesto	254	15	169	17					2				457
PU Postojna	78		62									1	141
PU Slovenj Gradec	122	20	123	1									266
NOE GPU	71	1	38										110
Skupaj	4.164	183	4.625	58	0	0	0	0	15	10	0	2	9.057

Legenda: SV - sredstva za vklepanje in vezanje, PR - plinski razpršilec, FS - fizična sila, PAL - palica, PS - plinska in druga sredstva za pasivizacijo, VC - vodni curek, KON - konjenica, PMV - posebna motorna vozila, SP - službeni pes, PUV - sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev, SO - strelno orožje, OS - opozorilni strel

Deleži uporabe prisilnih sredstev po policijskih enotah v letu 2010

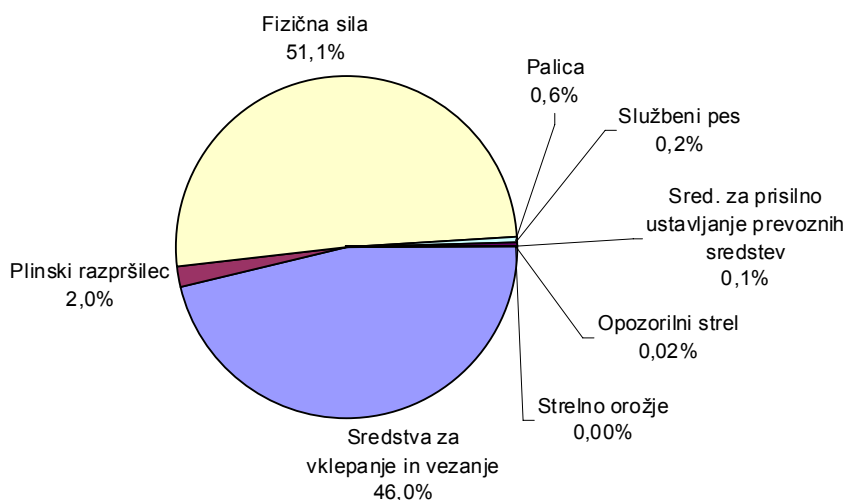


Iz grafa je razvidno, da so leta 2010 največ prisilnih sredstev uporabili policisti PU Ljubljana (33,3 %) in Maribor (16,7 %), najmanj pa policisti PU Postojna (1,6 %). Delež uporabe prisilnih sredstev policistov NOE GPU je bil 1,2 %.

Uporaba prisilnih sredstev in opozorilnega strela v letih 2009 in 2010

Vrsta prisilnega sredstva	2009	2010
Sredstva za vklepanje in vezanje	4.736	4.164
Plinski razpršilec	181	183
Fizična sila	4.841	4.625
Palica	89	58
Plinska in druga sredstva za pasivizacijo	0	0
Vodni curek	0	0
Konjenica	0	0
Posebna motorna vozila	0	0
Službeni pes	26	15
Sred. za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev	8	10
Strelno orožje	1	0
Opozorilni strel	3	2
Skupaj	9.885	9.057

Deleži uporabljenih vrst prisilnih sredstev v letu 2010



Največkrat je bila uporabljena fizična sila ter sredstva za vklepanje in vezanje, uporaba drugih prisilnih sredstev pa je bila manj številna. Od fizične sile so bili največkrat uporabljeni strokovni prijemi – 3.868-krat. Strokovni udarci so bili uporabljeni – 89-krat, strokovni meti –

117-krat, strokovni pritiski – 40-krat, drugi načini uporabe fizične sile pa – 511-krat. Najhujše prisilno sredstvo – strelno orožje ni bilo uporabljeno, 2-krat pa je bil izstreljen opozorilni strel.

1.2 Uporabljena pooblastila

Policisti so prisilna sredstva najpogosteje uporabili pri pridržanju (4.221-krat), dajanju ukazov (1.677-krat), prijetju (964-krat), ugotavljanju identitete (349-krat), asistenci (325-krat), privedbi na podlagi odredbe pristojnega organa (309-krat), privedbi brez odredbe (214-krat) in varnostnem pregledu (114-krat).

1.3 Delovna področja in oblike dela

Največkrat so policisti prisilna sredstva uporabili pri vzpostavljanju javnega reda, in sicer 4.055-krat, 1.950-krat pri preiskovanju kaznivih dejanj, 1.934-krat pri zagotavljanju varnosti cestnega prometa, pri spremljanju in izročanju oseb 472-krat, pri obravnavanju dogodkov 424-krat, pri mejnih zadevah 177-krat, pri preventivni dejavnosti 23-krat in pri varovanju oseb 22-krat.

Glede na oblike dela so policisti največkrat uporabili prisilna sredstva pri intervenciji (3.877-krat), patroljiranju (2.850-krat), pri aktivnosti PPE (380-krat), asistenci (306-krat), pri drugih oblikah dela pa manjkrat, uporabljena pa so bila predvsem milejša prisilna sredstva.

Uporaba posameznih prisilnih sredstev glede na obliko dela

Vrsta prisilnega sredstva	Aktivnost PPE	Asistenca	Blokada	Dežurstvo	Intervencija	Opazovanje	Patrujiranje	Poostren nadzor	Varnostna - zaključna akcija	Drugo	Skupaj
Sred. za vklepanje in vezanje	76	96	6	14	1.468	56	1.285	57	122	984	4.164
Fizična sila – strokovni prijemi	74	167	3	14	1.921	63	1.262	80	52	232	3.868
Fizična sila – strokovni udarci		1		1	36	1	35	2	2	11	89
Fizična sila – strokovni meti		5		1	64	2	35	4	1	5	117
Fizična sila - strokovni pristiski	3	1			13	2	19			2	40
Fizična sila - drugi načini	9	26		5	251	7	138	6	3	66	511
Palica	26				17		9	3		3	58
Plinski razpršilec	5	10			94	4	56	1		13	183
Sred. za prisilno ust. prev. sred.			1				9				10
Služ. pes z nagobč., brez vrvica					3		2			1	6
Služ. pes brez nagobč., na vrvici					1						1
Služ. pes z nagobč., na vrvici					7					1	8
Strelno orožje											0
Opozorilni strel					2						2
Skupaj	193	306	10	35	3.877	135	2.850	153	180	1.318	9.057

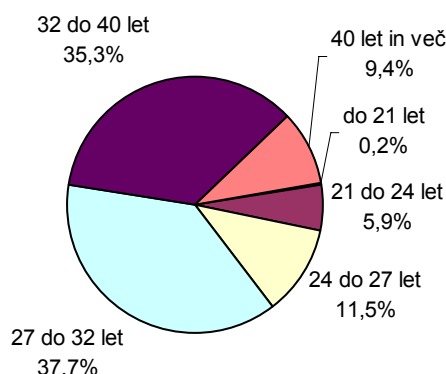
1.4 Starost policistov, ki so uporabili prisilna sredstva

Iz tabele in grafa je razvidno, da je bilo največ policistov, ki so uporabili prisilna sredstva, starih od 27 do 32 let (37,7%), nato od 32 do 40 let (35,3%) ter od 24 do 27 let (11,5%).

Starost policistov ob uporabi prisilnih sredstev

Starost	2009	2010
do 21 let	6	11
21 do 24 let	235	387
24 do 27 let	898	748
27 do 32 let	2.775	2.463
32 do 40 let	2.543	2.307
40 let in več	682	613
Skupaj	7.139	6.529

Deleži starostnih skupin policistov



2 POSLEDICE UPORABE PRISILNIH SREDSTEV IN NAPADOV

2.1 Poškodbe oseb zaradi uporabe prisilnih sredstev in napadov

Leta 2010 je bilo zaradi uporabe prisilnih sredstev in napadov na policiste poškodovanih 112 (114) kršiteljev in 143 (133) policistov. Poleg tega so bili pri 599 (494) kršiteljih in pri 39 (35) policistih vidni zunanji znaki zaradi uporabe prisilnih sredstev (praske, odrgnine, druge manjše poškodbe kože)².

Posledice uporabe prisilnih sredstev pri policistih in kršiteljih

	Policisti		Kršitelji*	
	2009	2010	2009	2010
Vidni zunanji znaki**	35	39	494	599
Lahka telesna poškodba	120	140	112	110
Huda telesna poškodba	4	3	1	2
Posebno huda telesna poškodba	0	0	0	0
Smrt	0	0	1	0
Skupaj	159	182	608	711

* Kršitelji so vse osebe, zoper katere so bila uporabljena prisilna sredstva.

** Policija od 1. 10. 2003, zaradi ugotavljanja morebitnega grdega ravnanja in spremljanja posledic, ki nastanejo zaradi uporabe posameznega prisilnega sredstva, evidentira vsako prasko, odrgnino ali drugo manjšo površinsko poškodbo, ki je nastala zaradi uporabe prisilnega sredstva.

Telesno poškodovanih je bilo 2,5 % (2,2 %) kršiteljev, zoper katere so policisti uporabili prisilna sredstva, delež vseh posledic (telesne poškodbe in vidni zunanji znaki uporabe prisilnih sredstev) pa je bil 15,6 % (11,9 %). Pri uporabi prisilnih sredstev je bilo telesno poškodovanih 2,2 % (1,7 %) policistov, ki so uporabili prisilna sredstva, delež vseh posledic pa je bil 2,8 % (2,2 %).

Kot sredstva napadov kršiteljev, zaradi katerih so bili policisti telesno poškodovani oziroma so utrpeli vidne zunanje znake, so bili najpogostejši odiranje, prijemanje, davljenje (1.268-krat), udarec z roko (222-krat), udarec z nogo (115-krat), nož (37-krat), nevarno orodje (28-

² V preteklosti so policisti evidentirali tudi sled poškodbe, ki pa je nov klasifikator telesnih poškodb (velja od 1. 2. 1999) ne vsebuje več. Kljub temu policisti (od 1. 10. 2003), zaradi ugotavljanja morebitnega grdega ravnanja in spremljanja posledic, ki nastanejo zaradi uporabe posameznega prisilnega sredstva, opišejo vsako prasko, odrgnino ali drugo manjšo površinsko poškodbo, ki je nastala zaradi uporabe prisilnega sredstva, in sicer kot vidne zunanje znake uporabe prisilnega sredstva.

krat), drugi nevarni predmeti (23-krat), strelno orožje – pištola (5-krat), palica (5-krat), vozila (17-krat) itn.

Posledice uporabe posameznih prisilnih sredstev pri kršiteljih

Vrste prisilnih sredstev	Brez posledic	Vidni zunanji znaki	Lahka telesna poškodba	Huda telesna poškodba	smrt	Skupaj	Delež telesnih posledic (v %)
Sredstva za vklepanje in vezanje	3.788	365	10			4.163	0,2
Fizična sila – strokovni prijemi	3.647	148	68	1		3.864	1,8
Fizična sila – strokovni udarci	71	7	11			89	12,4
Fizična sila – strokovni meti	92	14	9	1		116	8,6
Fizična sila – strokovni pritiski	36	3	1			40	2,5
Fizična sila – drugi načini	504	2	4			510	0,8
Palica	53		5			58	8,6
Plinski razpršilec	123	59	1			183	0,5
Sred. za pris. ust. prev. sreds.	8					8	0,0
Služ. pes z nagobč., brez vrvice	6					6	0,0
Služ. pes z nagobč., na vrvici	6	1	1			8	12,5
Služ. Pes brez nagobč., na vrvici	1					1	0,0
Opozorilni strel	2					2	0,0
Strelno orožje							
Skupaj	8.337	599	110	2		9.048	1,2

Opomba: Število poškodb pri uporabi posameznih prisilnih sredstev je večje od skupnega števila poškodovanih kršiteljev, ker se pri kršiteljih šteje le končna poškodba.

Največ telesnih poškodb kršiteljev je bilo pri uporabi strokovnih prijemov, strokovnih udarcev, sredstev za vklepanje in vezanje, strokovnih metov in drugih načinov fizične sile, saj je bilo teh sredstev tudi največ uporabljenih.

Pri uporabi strokovnih udarcev je bil delež telesnih poškodb (lahka ali huda telesna poškodba) 12,4 % (11,2 %), pri strokovnih metih 8,6 % (8,1 %), pri strokovnih prijemih 1,8 % (2,4 %), pri uporabi drugih načinov fizične sile 0,8 % (2,1 %) in pri uporabi sredstev za vklepanje in vezanje 0,2 % (0,5 %). Ugotovimo lahko, da je največji delež telesnih poškodb pri uporabi strokovnih udarcev in strokovnih metov, kar pa je razumljivo glede na dejstvo, da gre za hujši obliki uporabe fizične sile, pri katerih pride do povečanega delovanja zunanje mehanske sile na telo osebe, zoper katero policist uporablja prisilno sredstvo.

2.2 Posledice uporabe prisilnih sredstev glede na stanje kršiteljev

Stanje kršiteljev in posledice uporabe prisilnih sredstev

Stanje kršiteljev	Brez posledic	Vidni zun. znaki	Lahka tel. pošk.	Huda tel. pošk.	Smrt	Skupaj
Pod vplivom alkohola	1.988	342	70	1		2.401
Pod vplivom mamil	183	27	4	1		215
Nepojasnjeno psihično stanje	240	49	9			298
Skupaj	2.411	418	83	2		2.914

Od 4.543 kršiteljev, zoper katere so policisti uporabili prisilna sredstva, jih je bilo 2.401 pod vplivom alkohola, 215 pod vplivom prepovedanih drog in 298 v nepojasnjem psihičnem

stanju. Zoper navedene osebe so policisti uporabili 7.045 oziroma kar 77,8 % vseh prisilnih sredstev.

3 NAPADI NA POLICISTE

Med napade na policiste so všteta kazniva dejanja po čl. 299, 300, 301 in 302 Kazenskega zakonika RS (KZ-1).

Leta 2010 je bilo 254 napadov na policiste, kar je 6 manj kot leto poprej, pri tem pa je bilo oškodovanih 361 (390) policistov.

Kazniva dejanja napadov na policiste

	2009	2010	Porast/upad (v %)
Kazniva dejanja (čl. 299, 300, 301 in 302 KZ)	260	254	-2,3
Napadeni policisti	390	361	-7,4

Policisti so bili največkrat napadeni na cestah, trgih, parkiriščih, v stanovanjih, v gostinskih lokalih, na športnih prireditvah in v službenih prostorih policije.

Poleg napadov je bilo obravnavanih tudi 88 (76) groženj policistom, od tega največ policistom PU Ljubljana (19) in PU Celje (16), na PU Koper pa groženj policistom ni bilo.

4 UGOTOVITVE IN ZAKLJUČEK

V primerjavi z letom 2009 je bilo leta 2010 število kršiteljev, zoper katere so policisti uporabili prisilna sredstva, število uporabljenih prisilnih sredstev ter tudi število primerov, v katerih so policisti uporabili prisilna sredstva, manjše. Število uporabljenih prisilnih sredstev se je v primerjavi z letom prej zmanjšalo za 8,4 %, število primerov, ko so bila uporabljena prisilna sredstva, se je zmanjšalo za 9,9 %, število kršiteljev, zoper katere so policisti uporabili prisilna sredstva, pa se je zmanjšalo za 10,6 %.

Število obravnavanih kršitev po Zakonu o varstvu javnega reda in miru³, pri katerih je sicer uporaba prisilnih sredstev pogosta, se je zmanjšalo za 8 %, zmanjšalo pa se je tudi število pridržanih oseb zaradi kršitev javnega reda (za 1.718 oziroma za 3 %).

Najpogosteje uporabljena prisilna sredstva so bila sredstva za vklepanje in vezanje ter fizična sila, in sicer v 97,1 %, kar kaže, da policisti upoštevajo načelo sorazmernosti oziroma da so pri opravljanju policijskih nalog praviloma uporabili najmilejši prisilni sredstvi. Tudi telesnih poškodb kršiteljev je bilo malo glede na sredstva in način upiranja oziroma napada.

Iz statističnih podatkov je tudi razvidno, da so policisti več kot polovico (67,9 %) postopkov, pri katerih so uporabili prisilna sredstva, imeli s kršitelji, ki so bili pod vplivom alkohola, mamil ali v nepojasnjenem psihičnem stanju. Obvladovanje takih kršiteljev je za policiste še zahtevnejše, več pa je tudi možnosti za nastanek posledic. Za obvladanje teh oseb so

³ Policisti so obravnavali 29.332 (31.899) kršitev Zakona o varstvu javnega reda in miru. Največ kršitev so obravnavali po členu 7/1 ZJRM-1 (prepiranje, vpitje ali nedostojno vedenje) – 5.570 (5.506). Po členu 6/1 ZJRM-1 (izzivanje ali spodbujanje k pretepu) so obravnavali 4.906 (4.788) kršitev, po členu 6/4, v povezavi s členi 6/1, 6/2 in 6/3 ZJRM – 1 (nasilje v družini) 3.857 (4.000) kršitev, po členu 7/2 ZJRM-1 (nedostojno vedenje do uradne osebe) 3.394 (3.924) kršitev, po členu 22/1 ZJRM-1 (neupoštevanje odredbe uradne osebe) 2.684 (3.123) kršitev itn. Vir: Poročilo o delu policije v letu 2010

uporabili 77,8 % vseh prisilnih sredstev. Policisti so na splošno prisilna sredstva uporabili zakonito in strokovno v 99,3 %, kar kaže na visoko raven strokovne usposobljenosti policistov na tem področju.

Kaznivih dejanj preprečitev uradnega dejanja ali maščevanje uradni osebi in napad na uradno osebo, ko opravlja naloge varnosti, je bilo 6 manj kot leta 2009, groženj pa je bilo 12 več kot v enakem obdobju lani.

Z analizo uporabe prisilnih sredstev v letu 2010 smo ugotovili tudi, da so policisti prisilna sredstva uporabili v povprečju na 57 obravnavanih kaznivih ravnanj⁴. Najredkeje so prisilna sredstva uporabili policisti PU Novo mesto (na 75 kaznivih ravnanj), najpogosteje pa policisti PU Koper (na 37 kaznivih ravnanj).

Navedeno kaže na dejstvo, da policisti v veliki večini primerov policijsko nalogo izvedejo z milejšimi ukrepi in prisilna sredstva uporabijo le takrat, ko naloge na drug način ne morejo uspešno opraviti.

Uporaba prisilnih sredstev pomeni hud poseg človekove pravice in svoboščine, zato bomo tudi v prihodnje sproti spremljali uporabo in nadzirali stanje na tem področju ter si ves čas prizadevati, da bi bilo to čim boljše.

⁴ Zajeti so postopki oziroma obravnavanja kršitev ZJRM, ZVCP in drugih predpisov s področja cestnega prometa, Ztuj, ZNDM in kršitve drugih predpisov ter obravnavanja preiskanih kaznivih dejanj, ne pa tudi drugi postopki pri katerih ravno tako pogosto pride do uporabe prisilnih sredstev (npr. privedba na podlagi odredbe pristojnega organa, ugotavljanje identitete ipd.).